

РОССИЙНИ ХАЛКЪЛАРЫНЫ БИРЛИГИНИ ЖЫЛЫ

Бу кюнледе КЪМР-ни Миллет музейинде «Гардарика Кавказ» уллу арт-фестивальны чеклеринде суратлау кёрмоч ачылынды. Ол Россияни халкъларыны бирлигини жылына жораланганды. Анда шёндөгү заманы искусствосун суратлаган 200-ден артык чыгарма салынган. Алаң авторлары атлары айтылган суратчыларды. Ала Москвадан, Санкт-Петербурдан, Социден, Ставропол, Краснодар крайладан эмда Россияни кён башха шахарларынды.

Къабарты-Малкварадан а Ахматнаев Пуданна, Акъкъылы Керими, Валерий Захаров, Рузана Дацирхова, Наил Галимованы, Юлия Зеленскаяны, Прослав Галинскиин, Дина Хашхожеваны, Кантемир Жиловы, Михаил Ваннакны чыгармалары кёрмочке магъаналы жерни алады.

«Юночино жыл барды биз «Гардарика Кавказ» арт-проект бла ишлегени, - дегени, кёрмочко ача, Миллет музейини баш директор Феликс Навок - Кёрмочке ишле барысы да бийик профессионал эмда художество даражада тынганды. Арт-проектни хайырланды бизни музееге келген бел-

Кёрмоч фахмүлү суратчылары бирге жыйганды

гли художнике бла торло-торло ишле бардыр онгла да ачылынды. Музейде «тёгерен столла» мастер-классла, экскурсияла да бардырылды. Бу проект мындан ары бытон кенгере барлыгына ышанабыз, аны хайырындан улпу искусствого жууклашырыкбыз. РФ-ни Художниклерини союзуну

Арт-проектни автору, Искусствоведлени ассоциациясыны таматасы Римма Кириллова «Гардарика Кавказ» проектни кураууга кёпле кытышханларын, КЪМР-ни Миллет музейинде ишлегени, искусствоведлени да кыйынлары киргенлени айтып, ысрас эттени. - Россияни халкъларыны бир-

ишлеуно санаргъа боллукъду. Алай бла кёрмочке сизни республиканы суратчыларыны атлары да айтылгала. Арт-фестиваль мындан ары да биригюлюкге, айнууга себеплик этген жер боллугуна ышандырама, - дегени Римма Кириллова.

«Биз мында эсселени соло-проекттерини да кёргозбөк. Ала онула. Алада суратланы авторларыны, дагыда КЪМР-ден оноч художникни оюсонден толу халар билриге боллукъду, - дегени кёрмочко кудатору Елена Пинжанинова да.

Бу сурат фестиваль Май, Прохладна районланы майданларында да өтөркиди. Аны оюсонден билдире, Римма Кириллова былай эсгергенди: «Озган ёмюрно ахырында Къабарты-Малквара художник Пётр Костенко келген эди. Ол Залиханланы Михаил бла бирге тууган жерине бла оюно барып, академикни суратын ишлеген эди. Ол койге 300 жылдан артык болды. Художник Залиханланы Михаилни суратын Миллет музейге саугагъа бергенди».

Фестивальны ачылуына жораланган кууачыны ишни ахырында Феликс Навок «кынак» лага Миллет музейини атындан грамотала бергенди. «Гардарика» фестивалыны грамотасына озган жылы жыл айларында Петербурда болган кёрмочке кытышкан Къабарты-Малквара художниклери Прослав Галинскии эмда шокуну Зара Хагазитовагъа да тийишли болганды.

ХОЛАПЛАНЫ Марият.

республикада бёломоню таматасы Жанна Канукова кёрмоч кёрчорюлюкчю болганын, андагы чыгармала Кавказны башха шахарларында да кёргозюлюклерин билдиргенди. Дагыда Къабарты-Малквара художниклерини ишлери проектке бек тап жарашып киргенлери, ала музейни залыны бир къабаргысын саулай алганын да ётхемлик бла айханды.

лигини жылында биз деменгили къаралыбызны торло-торло республикаларында, крайларында, областларында жашаган фахмүлү художниклени бириктиргенибиз. Ала, фахмүлурини, усталыклары да кызыганмай, бизге юлюш эттени. Фестивальны белгилеп айтырча жумушларындын бирине уа быыйл Къабарты-Малквара Художниклерини союзу бла бирге

Ачык ушакъ

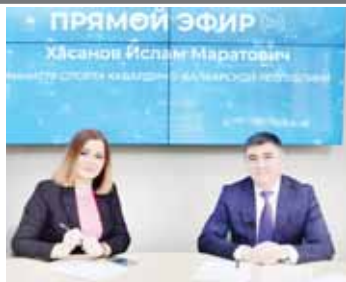
«Спорт бла тури кюрешгенлени саны ёсгенди»

Республикагъа оноу этю арада КЪМР-ни спорт министри Ислам Хасанов бла ушакъ бардырылды. Анда кзулукчу регионда спорт къалай айынганыны, спорт мекямланы жагъартууну эмда жагъаларын ишлеуно, адамла жаруу аталырга кылайык кыралганыны ислериндеи оюслеринден айханды. Кадрланы хазырлау, жаш специалистге болушугъа, «Земский тренер» къырал программаны толтурууга энци ёс болонгенди.

Алайды да, озган кезюде баш магъана «Налчик» спорт араны жагъартууга берилгенди. Анда регион, къырал даражалы да кён торло эршишу кууралады, спортчула жарауларына жоройогло. Объекте ишле белгилеген планна кёре толтурулгандыла. 5 жылыны ичинде 80-нге жуукъ спорт майдан хайырлангъа берилгенди, ала арт заманда Хабзада,

Заюковода, талай башха жерде да ачылгандыла. Федерал министрство бла байламлы спорт бла хар сойеге кюрешагырча онгла куурау муратыбыз, бу иш тохтаусу барды. Айтылган 80 спорт ардан жетиш Налчик-девиле. Быыйл Сабий стадионда жумушлагъа къаралды. Толтурулган ишлени качествона бийик излемле салындадыла, ала

барысы да тинтиулени ётедиле. Куурулуш баргъан кезюде аланы техника халларында дайым къаралады. Ол жумушун энци аркиликлери болган фирмала толтурулды. Объект хазыр болганындан сора комиссия жагъадан мекянаны халына кюрюуусулукчю излемлери къалай толтурулганына къарайды, - дегени министр. Жылдан-жылгъа регион-

да спорт бла кюрешгенлени, аз-аздан жаруу этгенлени саны ёсе барганын да белгилерчады. Ислам Маратович айхана, 30 мин чаклы сабий спорт бёломлеге жоройогло, спорт федерацияла 60-дан асламдыла, 47 спорт школ бардыла. Алай бла иш адамла сайлаган спорт лада белгилерчады. Ислам Маратович айхана, 30 мин чаклы сабий спорт бёломлеге жоройогло, спорт федерацияла 60-дан

Къайгыруу

Ветеранла билим, усталыкъ да аладыла

«Къабарты-Малквара Республиканы жигитлери» деген проект республикада андан ары бардырыла, огурули жетишмилли тамамлайды. Ол энци аскер операциянда кытышханын жореклери жараткан усталыкына юрейтер эмда ишге тохташырга себеплик этер мурат бла башланганды. Анга кытышханыла къырал эмда муниципал органлада ишлерча, билим алырга эмда ишни ёбине тохионорге болушукъ тапдырылды.

СВО-ну ветеранларына билим беруно биринчи кезюю жетишмилли болганды. РФ-ни Президентинде Халкъ молкноу бла къырал службаны россияни академиясында окуучу чыгарма теорияны бла практиканы бирлешип бардырларыны хайырындан усталыклары бла байламлы сынаулары, билимлерини да ёсдюрюрге онг тапхандыла.

Программага 31 адам кытышханды. Аланы хар бири да кеслерини хуслерин, онларын да ачыклагандыла, социял усталыклары ёсдюрюрге, социял болумларын иглендиргиде да келгенденди.

«Къабарты-Малквара Республиканы жигитлери» деген проект республикада андан ары бардырыла, огурули жетишмилли тамамлайды. Ол энци аскер операциянда кытышханын жореклери жараткан усталыкына юрейтер эмда ишге тохташырга себеплик этер мурат бла башланганды. Анга кытышханыла къырал эмда муниципал органлада ишлерча, билим алырга эмда ишни ёбине тохионорге болушукъ тапдырылды.

СВО-ну ветеранларына билим беруно биринчи кезюю жетишмилли болганды. РФ-ни Президентинде Халкъ молкноу бла къырал службаны россияни академиясында окуучу чыгарма теорияны бла практиканы бирлешип бардырларыны хайырындан усталыклары бла байламлы сынаулары, билимлерини да ёсдюрюрге онг тапхандыла.

Болушукъ

Аскерчилеге кезюлю жюк жиберилгенди

КЪМР-ни Башчысыны Администрациясыны МАХ платформада каналы билдиргенге кёре, Черек районда жашаганна энци аскер операциягъа кытышханыла деп кезюлю гуманитар болушукчю жыйыт, «Арха бир атлам да этерик тойлобоз» деген волонтер биригюге берип ашыргандыла. Жюкде болганыла жыргъа маданият, медицина, билим берюу учреждениллада ишлегени эм окууула да кытышханыла, деп айтылды билдирюде.

Жюкно ашырыдан алгъа ал сатыра турган аскерчилеге не керек болганын билди, хар зат да анга кёре алай жыйылганды. СВО-гъа жиберилген жюкно ичинде жылы ич кийимле, кёл заманыны сакъланырча жарашдырылган ашыркыла, таптар болдыла, дарманна эм кюн сайын аскерчилеге керекли болу турган аберила да бардыла, деп айтылды билдирюде.

«Устазларыбызны жюрек халаллыкларын унутурукъ туюлбюз»

ДЛАХЛАПЛАНЫ Марият.

Башламчылыкъ

Озгурлу ишлеге итингенлени онздуруу амалла

Быыйл февралында ал конлеринде Ата журтну аскерчилерини юйюрлерини комитетини «Академия КСВО РФ» деген сейр проекти бардырылып башланганды. Ол энци аскер операциягъа кытышханыла бла аланы юйюрлерине болушхан НКО-лагъа бла волонтер къауумлагъа деп къураылган билим берюу программасы. Сайлауладан сора очной амал бла билим алыууга регионлада НКО-ланы бла волонтер къауумланы бек кочло 50 командагъа кытышырылдыла.

Окутуу Кърым Республиканы Судак шахарында «Меганон» академияда өтөркиди. Аны болжалы 2026 жылы 30 мартындан 3 апрельге дериди.

Командала проектни кураууны энци сайтында <https://www.kcso.rf/academy> эсепте байлыны 23 февралына дериде жалаңда бир кёре алындыла.

Хар команда бир завяка береди. Анда уа аны сынауу эмда ол 2026 жылы ахырында ишде эмда проектеге медиа жаны бла тутхучулукъ этюде профессионал усталыкны ёсдюрюдо.

Ата журтну аскерчилерини юйюрлерини комитетини (КСВО) академиясында сайланган командада очно окутуу, оноу этерге, проект ишти бардырырга юйюрликке, медиакоммуникацияладан халпары боллукъдула. Андан сора да, СВО-гъа кытышханыла бла аланы юйюрлерине болушуу, аскер къулукларына бошاپ кытайханыла мамыр жашууга кыбыргаларын жарашдырырга себеплик этюу жаны бла проектерин жарашдырылды эмда кырууларыкъдыла.

КСВО-ну экспертлери проектке кытышханыла байламлы ишлерин быыйл октябрь айны ахырына дериде бардырылдыла.

ЮСИОПЛАНЫ Галина хазырлаганды.

Жаңгыртуу

Карашаев атлы орам тапландырылды

КЪМР-ни Башчысыны Администрациясыны МАХ платформада каналы билдиргенге кёре, Налчикде Карашаев атлы орамгъа тынгыла ремонт этюу ишле башлангандыла. Жолчула ётгонюкде оски асфальты кетерип, жерин жарашдырып тебегенди. Проектте кийирген торюнулеге кёре, жолну эки жаңына да автомашинала алгын жюрюгюне чекледе айланрыкъдыла. Андан сора орамда топунай суу барганын быыйл июль айында ашырылдыла.

Орамны сол жаңында заманын ишлеми келтирген чыракъла орнатылгандыла, дагыда перекрестокла болган жерледе белгилени кёргозюкде энци светофорла эм адамла жолу бир жаңыдан башха жаңына ётген жерле да жарашдырылгандыла. Алай амалла автомашинаны жюрюгюне эм жауу айланганла да сакъ болууга ахшы амалдан бириди. Белгиленгенге кёре, быыйлгы жылда Карашаев атлы орамда жаңгы терекле орнатылгандыла, деп жазылды билдирюде.

Айныу

Жолланы маргалагъа келишдирликдиле

Быыйлгы жылда Малка-Ингушли жюлд, оларкыла эм магъанын автомобиль жолларыны санына киреди, узунлугу 11,5 километр болган эки жерде ишле бардырылдыла. Белгиленген чекле Кичибалкыгъа 4 километр эм Сармаково элге 7,5 километр жетмиле тохтадыла. Куурулу ишле «Инфраструктураны жашуу ючюн» миллет проектке кёре бардырылдыла, деп билдирди КЪМР-ни Башчысыны Администрациясыны МАХ платформада каналы.

Шёндю белгиленил жерледе хазырланы ишле башлангандыла, ол санда Кичибалкыгъа, темир кытышып, бетондан этилген илпичлени келтиргенди. Эсиге салайык. Малка-Ингушли автомобиль жолда жаңгыртуу ишле кезюу-кезюу бардырылдыла. 2019 жылда Каменномостское эли тийеринде 4 километр жолгъа ремонт этилген эди, андан сора 2020 жылда Сармаково къатында 7,3 километр жол жаңгыртуунганды.

ОГРАНИЧЕННЫЙ НАБОР в подразделение БПЛА с возможностью обучения и переобучения

от 4.720.000 Р ЗА ПЕРВЫЙ ГОД

2.200.000 Р ЕДИНОВРЕМЕННО

Списание долгов до 10 млн. руб

ОБРАЩАТЬСЯ: г. Налчик, ул. Идарова, д. 198 Тел.: +7 (852) 579 03 45

Илмугъа биринчи атламла

2 бет

«Устазларыбызны жюрек халаллыкларын унутурукъ туюлбюз»

3 бет

Хурметли жамауат!

Телефонугуз бла бу QR-кодну хайырыла, «Заман» газетте жазылырга онг барды. Алайды да, жазылыгыз, быыйлгы жылда газет бла бирге болуугуз!

«Спорт бла туриз күрөшгөннө саны өссөңү»

Ахчы.
Алы 1-чи беттеди.

Абаданлагга да кыйгырылды: жыл сан жаны бла чек салынган фестивалы, спорт байрамалары кыргыздарга, өз кчоруну ала «Урууга» бла кчоруланууга кыздарма-комплексни маршалары бериге, «Миллетени кроссуна», футболдан матчга кытышырга болушкүлдү. «Эмский тренер» программаны толтурууну оюндон айтырдан алга, иш 4 жаны бла толтурулганы чертилгенди. Бийик жетишимини спорт, асманга спорт, спорт ичкерден спорт, спорт аянтында эманда спорттун тирилти. Биринчи жактан тамамлауда муниципалитетке асман бор салында. Алаңы араларында спорт бөлүмүнүн уста ишчилери жалпыны эчи жерни алады. «Эмский тренер» про-

грамма да жаш специалисттерге болушу, алаңы эрлерде иштерге көлөмдөрү мурат бла куралганды. Биринчи кере о регионда бытырты сыналганды – көчүрөн элде урунуп тебегилгенди. Фахмул тренерлер бардыла, алаңа республикабыздан 11 адам Россияны жыйнакка командарынын тренерлери болганы шактагылы этеди. Тренерлери иш хаклары аман туюлгондо, төнгөшкөрдө болушкүлдү. Бу жаны бла биз эм игилени салындады. Министрге кыраучула да сорууларын жибергенди, алаңдан бири «Спартак» стадиону айбаттандыруу бла байланышканы. Алаңа жумуш берсе, Ислам Хасанов стадиондун магыналы спорт аралардан бири болганын черткенди. «Аны жангыртыр мурата проект-смета жазырылыганды, алаңга көрө ки миллиард сомдан көп керекди, ол а республи-

карга уллу ахчады. Проектке жер, кыраучула отурганды жерлени башлары жайылыгында, иккени өззла жангыртылыгында, дагыда көп жумуш этилгенди, болсада болжаны салырга алыкча эртеди»-дегенди ол. Превителю талая жылны федерал программаны чегинде ача бөлүнүрчү мадарла этгенди билдире, министр бусугатта асман ээ элдеде спорт меккелманы бла араланы иштөөгө энци ээ бөлүнүрчү эсерткенди. «Ведомство ача бөлүп, стадионда талай жумуш тамамлангылыгы: шиктике, чыракча орнаталгында, кууда жары өлчөгө физкультура-саулыктуу көчүрө комплекс ишленгенди, майдалан бири жалган кыдыгы алышынганды. Андан тыншында, толу ремонт этүүм программасына тиийишкүлдө, чабыну жолга да кыралыктыгы. Аны

бла бирге стадиону саулагыла да жангыртырга умтубузду да кчоруйабыз»,- дегенди Ислам Хасанов. Министрден 2019 жылда регбилиге стадион иштерге айтылганын эсерттип, анга жер кычан берилгиде, ол билдиргенди. Нальчики администрациясы бла аны оюсондон өлөшүмү 2020 жылдан бири бардырыла олоу, алаң алыкча тиийиш олоу этилгенди. Администрация Физкультура эм спорт управленийсыны кыраучула «Нальчик спорт школ» кчорашк билим берүү учреждениясында регбилиге жаруу этерген ол барды. Бу ара ачылгында да ша харчылануу, спорткуу тириликтерин сыйгенини кууандырганды. Министр айтканыча, анда эттга да бир улуррак зал болушкүлдү. Бу ара учу эманда ксөккй бла бусугатта 300-ге жуукт

сабий күрөшөдиле, алаңы сынамлы тренерле юйрөгөдө. Сабийлик жетимликке кытышып башлаганды, жетишимле да көргөздөдө, бек башы уа – алаңы санна кчорула барды. Шахарчыла «Спартак» ачык мащаблы барындан секция кчан ачылгыны, Нальчикке бу спорткуу сыйгенини клублары болганын да кылганын да билдире оюнгенди. Айтылганыча, республикабызны спорт араларында спорткуу тириликтеринде бөлүмөмө жолдо, алай эсе да, велосипедилеге тапкыкча энци жолуккыла шакарда, элде да ишленгенди. Сора жыл сапай Россияны Велосипед биринде велоспортдан бөлүм велосипед спортдан кыралык чемпионатын чегинде «Шимал Кавказын халкылары шүкүкчүлери» деген бөлүмүкчүлүк зришүно кескелеринден бири кыралды. Аны хайры бла министрствону кыраучула болган спорт школаны биринде велоспортдан бөлүм ачыну оюсондон соруу көтөрүлүкчүдө.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфийа.

Себеппик

Кыргыздын юйөрлөнө болушларын изилдендирчү

Көп болмай Кым-ри ну уруу эманда социал кчорудурулу министрени орунбасары Диана Давова бардырп, ведомство комиссиясыны көнгөшү болганды. Аны кезуондо адрес халда болушкүлдө тапдырылгыны тиийишлени кчоруу ачырыгырады.

Алай бла эсепле чыгарылганылардан сора, отогучу чаклы юйор анырылганды. Жуук заманда алаңга 8,5 миллион сом теленерики.

Ача бу халда юйөширикти: төрт юйөрге 2500-

шер минг сом эм небеш юйөрге уа 500-шер минг сом. Быллай болушкүлүн магынасы көп сабийлик юйөрлөнү жашуу болушларын изилдендиргиди. Эгге сала айтсак, ол

кыралык жанындан сабийлери болган юйөрлөргө хар ханы бла да болушкүлдө тапдыры программаны чектеринде бардырылды. МАГОМЕТЛИАНЫ Сулейман.

Тошондорюу

Илмуу ыйгыны чектеринде Кызбары-Малкыра кырал уиверситети медицина колледжинде «Илмууга атлам» деген ат бла «Тегерек стол» бардырылганды. Аны мурагы уа «Багыш иш» эманда «Фармация» бөлүмүнө окуучуларына саулук саклауда илмуу-тинтиу ишни магынасына тошондорюу болганды.

Келир заманда врач болушкү жашлагга бла кызылгага илмуу бла кчорюшүнө кыймаатын аныгала, анга ашынгылы оло бол да келтиргенди. Аны аныгыланганга көрө, быллай жумуш аман ол неда бу билдирюүнө эслерге, тозлогон-

Илмууга биринчи атламла

илмуу иштери эманда тинтиу-излем жаны бла сымалары болганын магистратурага өлгөсө ординатурага, бютонда бег а алаңы сак төлөмөй окуткан бөлүмчөлөрүнө, кийирге оглары бириселден эсе улурлакты.

Сөз ючюн, устаз Аскер Шеруевке, кески оюсондон халарал, юлгө келтиргенди. Ол биринчи илмуу иштин 2015 жылда, алыкча студент болган кезуондо, басмалаган эди. Биз бла бакарлариятны, аспирантураны да бошоп, ол 2025 жылда тарых илмууны кандидат даражыга диссертациясын кчорудураганды. Илмуу иш бла кчорюшп башлаганын бири жыйырмадан астам статья басмалаганды, энди улмуу монографиясын жазырып турды. Озган жылда Социда Жаш алимлени бешинчи конгрессерине экспорт даражыда кытышканды. Халкыла аралы конференцияларда асман кер алчы болганды. Илмууда жетишимлери ючюн Кым-ри ны Башчысыны стипендиясына да бир нәнча керге тиийиш көрөлгөнди. Энди уа аны окуучулары Владикавказда бардырылык «Кавказ озган заманда эманда бюгонлюкө: тарых, археология, маданият» атлы Халкыла аралы школ-конференцияга кытышырылды.

«Тегерек стол» а, жаш адамлагга жаланда билдирчү жыйналуу болуп кылмай, алаңга азыраак иштерге таяу болушкүлдө жаш адамлагга эс бурчура амалданан бири болганын да билдиргенди. Саулук саклау макемеле бюгонлюкө билдирюүнө система халга жыйышыра, жарысуланы ачыкчалы эманда алаңы кылай көтериге болушкүлүн амалларын излей билгенлени багыталаганыларын, алай специалисттерни даражалары башха болганларын да аныгалахандыла.

Колледжни бошоп, азы бла бийик окуу юйөдө билгилерин өсдөрюргө излеген биринчи «Узак эмкөрчү» илмуу бла кчорюшү бютонда магыналы болганын да чертилгенди жыйышыла. Басмаланган

ТРАМЛИАНЫ Зухура.

Кырууш

Эски мекямны тышы, ичү да түрлендиркүдү

Шалушкүда амбулатория 1988 жылы ишленгенди. Андан бери анга бир керге да тынгылы ремонт этилмегенди. Ол себеден ичү, аны бла бирге тынгылы медицина болушкүлү беричра излемлеге да артык келишмгенди, деп билдирчү Кым-ри ны Саулук саклау министрствосуну пресслбасындан.

Сагынылган сылтаула бла байламлы аны илгендирчү «Узак эмкөрчү» эманда тири жашуу» миллет проектин «Биринчи болушкү берген бөлүмчөн жангыртыу» регион программасына кчоруулары оң болушкүлдү. Бюгонлюкө амбулаторияга тынгылы ремонт этилгенди. Ишлени кезуондо башында кчанжалларын, жашыла да кызылгага илмуу иштерге таяу болушкүлдө «Илмуу» амал бла ишлейди. Аны баш магынасы – саусузла эм врачлагга да хар ханы бла тап болушкүлү этергиди. Эм игиси уа тынгылы системасын, инженер сөткүлери, терозелерин, зшиклерин алыш, ич эм тыш кыабиргалаарын сортпоп-боп болушкүлдү.

«Илмуу» амалы «апуу» амал бла ишлейди. Аны баш магынасы – саусузла эм врачлагга да хар ханы бла тап болушкүлү этергиди. Эм игиси уа тынгылы системасын, инженер сөткүлери, терозелерин, зшиклерин алыш, ич эм тыш кыабиргалаарын сортпоп-боп болушкүлдү.

Ички бютонда магыналы болганын да чертилгенди жыйышыла. Басмаланган

мирдору да жангыртылганды. Бюгонлюкө излемлеге келишген мебель эм медицина оборудование да алынгандыла. Бюгонлюкө медицина макем макем эсепте болган 9360 адамга кырайды, ол санда 3059 сабийге. Планта кер, бир жолга аны 70 саусуз жокчалар болушкүлдү. Проектке белгилленгенича, амбулаторияны тыш кыабиргалаары эм арбазын да айбатландырыча мадар этилчирки. Аны бла байламлы ишле жыйы киргенди башандырылды. КУРДАНЛИАНЫ Сулейман.

Таза ниетиле

Жамауатман Ыспаска тийишли

Черек районда Огары Жемталадан Забаклыны Роза бюгонлюкөдө элде Тиширүланы советни башчысыды. Жамауат иш бла тири кчорөшө, эллиригден ырызлыкты да табды. Алгандан белгилесек, ол «Вера сильнее огня» атлы регион жамауат организация бла байламлыкыда СВО-да турган жашарларыбзга гуманитар болушкүлүгө эманда жашырыу алаңы жазырылау себеплик этгендей турды. Бу жумушу ючюн а көп болмай сагынылган организацияны атындан ырызлыкты кыагытча тиийиш болганды. Алай эсе да, анга эм улмуу сауга жаш адамлары саулукларыды, алаңы юйөрине, ата-аналарына кчоруула бла кыайтханларыды.

Розаны кески сабийлиги да Огары Жемталада озганды. Ол атасы Цораланы Орубинию бла анасы Мелюханна Забайны уллу юйөрлөрдө, ала уа бу бек өзгөч бла бир кыранды болдыла, эсептен. Таматала алаңы окуу, билим аларынын сыйгенири бла бирге, ишден кыс-мазгала, ички аман билген эманда кчорулаган адимеи хурметине да тозшондоргенди. Алай да, эртерден да тауму юйөрдө бөла келгенча, хар неге да өз колпозорго киретгенди.

Окубий «Окан-Оу» колхозда ишленгенди, юйөшү алаңы юйөсө сабийге кыраганды. Хар таптуу алаңа, кызыланы жон иш бла кчорөшөргө юйөрткенди. Биз заманын изилемне керге жууктук, жыйыкчылык, габарала да эшгениш. Кесими айтсам, учрукчү ийириге бек сыйгемне. «Бир ишден арыскагыт, экинчи ошү ууагыт»,- деп эскерди, эшүдөн эрижесиг, аш-сугуу кырагыт»,-деуөн эчи аныбы. Ала бизни тау намыска, адетте да юйөргөткенди, таматалагы, гитчеге да хурмет болушкүлдү. Ол эманда алаңы ишчилерин аныгаламганлыкында, бюгонлюкө тоюшоме ата-анакы айтып койоргон затпа ала барысы да бизни халды педагогикабыны ашындары да багыттарын»,- деп эскерди сабий жылларын ушакчөнгөри.

Эли кызыкчы мектепте да иги окуганды. Ол заманда окууна анда ачыш иш кчоруучуну ишчилери барлыгынын а элде школда Дюгерден келип ишленген устаз эмда Розаны класс башчысы Эдуард Беликов эслегенди. Ма алай бир кезде Эдуард Георгиевич Цораланы кызыкчыларыны ююсондон аны педагогикага эманда кчоруу ишге жарууу ишчилери барлыгынын, ол бу жаны

бла окууга бера сөзгөригн билдиргенди. Ол кезимде мектепни директор уа Занкелюваны Мухтаров ала болганды. Ол ара Розаны физикадан окутты, аны хуенери эселегенди. Кызы школуну бошоганчалы окуучуна, аман да пионер отрядны таматасы болушкүлдө чыгарыганды, алаңы бла болганды. Ол ара Розаны Орусувбанын бошоп келген төлөмдө билим беруге жукту. Белгилесек, ол бу бөлүмө көчкөшан колочию ючюн «Кым-ри» билим берүүчүлүк сапты ишчиле (2005 %) деген даражалы атах тиийиш болганды.

Ол мектепте ишлей турганда, элде биринчи кере 1987 жылда сабий сад да ачылды. «Жаңылар терекден ачылды болушкүлдү» дегенде болушкүлдү боюнсуундура болганды, алай да, хар кыайсы ата-анача, жарык умтулда. Болсада жашууну жоллары алаңы алаңы болуп, куу-аначан толуп да турмайыла, жарысууга. Кыада, сунмай тургандай, кески оюнон этил да кыоцды. Тунгучлары Борис кыйын апуруну хатасындан дуниндан заманакы жетип, юйөргө мудах болууга да юйөргөткөн. Алай эсе да, ала бир бирге көп тапдыра, жашаууга огурусунанамгагында.

Дунилерин алышканыла жарык сафтарын жарыктеринде сактай, жашууларын андан ары бардырыла. Көпте аштитгендиле врач Забаклыны Фархадны оюсондон. Роза Орусувбана аман алаңы. Фархад ботгоп, люкче ашык реаниматологу, андан сора да, Кыабарты Малкырада Катастрофала медицина эманда терк болушкүлү берген ары таматасыны ординабарды. Медицианы ол уа кырандышыны арууганын, анасы врачадан кылай умт сакталганын көргөнүндөн сора элден алай алаңы энциде элди ич кесегин волонтерла алып, керге жарете илии тургандыла. Белгилесек, бу жумушша ол саулай тири кытышканды, бирин айтп, башасын кчор кирип да тойюндю. Кыруу ишлеге уа Роза

бөлүмчөмө заочно кирип, аны айырмалы бошоганды. Окуй турган кезуондо уа аны энди юйөргө, сабийчиликери да бар эдиле.

Биз, адамга юйөртү ташына. Нальчиклык этмесе, анча окууду, иште да жетишимли болган тын жумуш туюлгондо. Аны азылгытын ушакчөнгөргө да белгиледи. Роза кыайын атасы-анасы Абука эманда Аминат бла бирге турган келин болган эсе да, ккартапын адамлык ишчилери аны жетишимлеге да келтиргенди. Ол алай жерек ырызлыкты бла, болмоганына улмуу хурмет бла эсгерди алаңы. Сабийлени аны кесинден эсе саккы бола, адет-кызыкчыга тошондоргеринди да.

Биз Роза Орусувбана, элде Тиширүланы советте башчысыды. СВО-болушкүлү болушкүлдү да амангазын билдиргенди. Бу жумуш бла ол га элетте жашыруу алаңы жазырылган адамлагга оюсондон окуганды берге көрөшөди. Аны элде кылай башарга болушкүлүн билер умтуу бла Черек району Тиширүланы советини таматасы Бэзюланы Залингага сөлөшөтүлгөн болушкүлдү. Алай эсе да, ала «Вера сильнее огня» биргиуню оюсондон билдирчи, аны келечилеринде бири Эндрейланы Аминатны телерфонду. Забаклыны келеринде адм.инстрацияны башчысы Занкиллианы Мариям бла да келишип, мекемни экинчи кытысында жер курагандыла. Анда сагынылган организациядан адамла келтирген станюну орнаткандыла. Эндрейланы Аминат а алаңы кылай тоз эманда тап эшере керекликте андан бери да болушкүлдү. Андан бери уа керекчүлүк тиширүланы чакырып, ала да бу жумушша тири болушкүлдү. Элден алай алаңы энциде элди ич кесегин волонтерла алып, керге жарете илии тургандыла. Белгилесек, бу жумушша ол саулай тири кытышканды, бирин айтп, башасын кчор кирип да тойюндю. Кыруу ишлеге уа Роза

тысы бла да, жашуунда халал ишчи бардыра, ол да, анасома, СВО-да болганыла болушкүлү эте, Кым-ри ден врачларына кчаууунда Херсон областыда болушкүлдү ишленгенди. Эшүшчиги Жамияны оюсондон айтсак, ол а юристи. Кым-ри ну айырмалы бошоп, бюгонлюкө Кым-ри ны Башчысында инсанлаган жарысуулары бла байламлы бөлүмдө ишлей турды. Аны бла ала уа юйөргө туудукала да кчорушула деген жарык умтука бөлөнө жашайдыла.

Биз Роза Орусувбана, элде Тиширүланы советте башчысыды. СВО-болушкүлү болушкүлдү да амангазын билдиргенди. Бу жумуш бла ол га элетте жашыруу алаңы жазырылган адамлагга оюсондон окуганды берге көрөшөди. Аны элде кылай башарга болушкүлүн билер умтуу бла Черек району Тиширүланы советини таматасы Бэзюланы Залингага сөлөшөтүлгөн болушкүлдү. Алай эсе да, ала «Вера сильнее огня» биргиуню оюсондон билдирчи, аны келечилеринде бири Эндрейланы Аминатны телерфонду. Забаклыны келеринде адм.инстрацияны башчысы Занкиллианы Мариям бла да келишип, мекемни экинчи кытысында жер курагандыла. Анда сагынылган организациядан адамла келтирген станюну орнаткандыла. Эндрейланы Аминат а алаңы кылай тоз эманда тап эшере керекликте андан бери да болушкүлдү. Андан бери уа керекчүлүк тиширүланы чакырып, ала да бу жумушша тири болушкүлдү. Элден алай алаңы энциде элди ич кесегин волонтерла алып, керге жарете илии тургандыла. Белгилесек, бу жумушша ол саулай тири кытышканды, бирин айтп, башасын кчор кирип да тойюндю. Кыруу ишлеге уа Роза

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

Тюбашуу

Альпинизми ююсондон селешкендиле

Элбрус району администрациясыны башчысы Отарланы Мухтар Россияны Альпинизмден федерациясыны Инструкторла жазырылган ара школуну келечилери бла тобөшөгөнди. Эки жаны иш муниципалитетти аныгаламган альпинизми бла тау туризмин аныгатуу амалларын озгонди. Тюбөшөгө Федерацияны квалификациялы комиссиясыны таматасы Александр Одинов, Инструкторла жазырылган ара школуну тамата тренери Александр Кузнецов эм консулгаты Советни келечилери Курданыланы Солтан кытышкандыла. Отарланы Мухтар черттенгича, бюгонлюкө кырада альпинизми аныгатуу башчылык эткен эскерте бла байламлык тохташдыруу эм ишн башлауу магынасы болмагына улдуу.

Биз Элбруска спортчула бла туристте келирча этиуню игилдендирюу жазырыбыз. Алаңы мында туруулары кчоркууусу болууга керекликсин да аныгалабыз. Аны себепли болушкүлдү турган иш, хал да не жаны бөл да паракла кырауларына себеплик этерге дейбиз, - деп черткенди ол. Андан тыншында да, жыйылганына Минги тауну этгендиге альпинизми эм спорт туризмин инфраструктурасын аныгатуу тохтамазга, Россияны Альпинизмден федерациясыны Инструкторла жазырылган ара школун жазырылгыч инструкторларын сертификациялар бардырыга хазырланууу бла байламлык кереклисин белгилегенди. КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Форум

Миллет ашарыкылаңы байрамы

Бу конюледе «Чеклери болмаганы ашхана» аш-азык фестивалы бошоганды, анга Шимал Кавказын битеу субъекттеринден 17 ашхана кытышкандыла. Форумун чегинде кафеде, ресторанда, кчорашкы ирле – «Татылы болган жер» деген ат ючюн эрише, эм ил миллет ашарыкыларын жазырылгандыла. Кыабарты-Малкыраны Курортта эм туризм министрствосундан билдирчүлери керге, республикабыздын майданында кчорашкылаңы жарык тобөгөндиле, миллет ашыкларыбыз а алаңы татылулары, татымлыклары бла да сейрге кылдыргандыла. Ала республиканы халкыларыны ашарыклары бла сайланган кезинде ари макемлаа да салынып, кчорашкылык адетте мында кылаып бирге кочу болганларына тошонгондигиле. Кчорашкылары келеринде жеткендигини

уа форумуну эселери көргөзтөнгенди. Алай бла турист комплекжде эм иш ашханага Тегенеклиде «Вершина» саналганды, Терс-Кюлда «Вершина» кчорашкы юй-ашхана уа эки номинатор болушкүлдү. Жылны шөф-воула бла «Шимал Кавказда эм татылуу ыччиле». Нальчиктен «Аркоп» эм сейр, аныгылашуула, асман билдирюу болгон презентацияны жазырылганды, «Осогур» ашхана «Жылдыз» ашхана, «Жылдыз» шөф-воула, Диана Кумукова уа «Кыабарты-Малкыраны миллет ашханысын саклауга эм аныгатууга кчоруу-чумуугу ючюн» энци саугага тиийиш болушкүлдү. Форуму Ксочкыбашкыны аныгатуу федерация регионда туркени аныгыр, алаңа аш-азык туризм жаны бла сейри эсдорюу мулат бла бардырады. ХАБИБУЛЛАХАНЫ Зульфийа.

Мектеп

Акь-Сууга барган жолу онг жанында, Волчы ворота деген жерде орналган интернет ачылышты сексен жылдан иги да атлаганды. Ишин юсю бла ары кеп кере барганма, анда кзуарылган, бардырылган тубеишуени, байрамланы, жангылыкканы юсеринден жаза турганма. Хар баргынамдан бир тюлену кермй кыламганма. Бу жол да кеп жангычыккыла эсленгендиле.

Бусугагда анга отуз беш жыллык Вячеслав Павлов башчылык этеди. Ол КМР-ни Жарыккландыруу эмда илму министрствосууну бу окуу учуреденинсына башчылык этип баштаганын кеп зат иги жанкча торленгенди. Аны юсюнден анда иги кесек замандан бери ишле-

кыагытта алып кыайтадыла. Сабийени хунерликлерин ачыккылагы бла айнытырга дагызда «Уста кюлпула», «Адабият кюнак юй», «Ана тилинги билиу борчду», «Биз кеп тюлеубуз, алай барыбыз да бирбиз», «Кюлпубузга кыалам алайык» деген

«Устазларыбызны жүрек халалдыкларын унутурук туюлбюз»

ары, ары жюрюк окугунан жашланы бла кызыланы атаанары да айтадыла.

Анга кесим да шагат болганма: арбаз, төгөрөк-баш буюн айбат болганын кергенме. Кыш болганына да кыармай, бир-бир полле чагып турадыла. Жомаккылары жигиттерини агач эмда таш суратлары кезге урунадыла. Сабийле ойноп арчисала, олтуруп солпура жерле да кзуарылгандыла.

Анда жашуу бла алтымыш кызычкы бла жашчык биринчи классдан башлап алтынчыга дери РФ-ни билим берүү программасына кере окуудула. Мында айханларны керуэле келди. Жаланды анына кере, ачыккыла билгире керекди. Мында ишген педагоглары а, насыкча, анга билимдери, усталыклары, сынуалары да жетеди. Алары араларында бийик эмда эни билимдери болмаган бири да жокуду. Алары хайырчандан школчула Наланчык, республикада да бардырылган торло-торлю эришүүлеге кыатышып, биринчи жерлеге чыгып, сертификатка, дипломга, махату

чгыын кере келген бир тишируу бла да ушак эткенме. «Биз узак элден келгенбиз. Кергисин айтсам, алга Милана орус тилин хаана билмегени ючюн кыйын болганды. Энди бешинчи классдагы, бешлеге окууйду. Жарыксыга, мында алай классдан сора окутмайдыла, ансы мектепни онбир классы бошагычы туруруна да ыразы эдим.

отуз, кырк, элли эс андан да кеп жылпаны ишеп келди. Сэз ючюн, Шауаланы Ауалият мында ишгенли этип жылдан атлаганды. Талай жылды директорну методика иш жаны бла орунбасары болуп турганды. Бусугагда, сабийлеге ана тилден дерсле бере, телевиденияда «Биллеча» берилуге да тири кыатышды. Дагызда чертип айтыруу бир шарт: малкыр тилден жаланда тауланы окутуу бла чекленип кыалай, орулу, кыабартылы, дюгерли, ингушул сабийлени да юйретеди. Аны дерслерине ала бары да сыйон жюрюйдиле, телевизор берилуге да тири кыатышдыла. Ауалият ишлерге келген жаш адамдадан билимни, сынуану да кыргыз-мамиле, аладан кеплени юйреткенди» – дейди директорну орунбасары Татьяна Денисенко.

Дагызда ол Гыллыланы Фарииза бла Уналаны Фатимат ишлерин сыйген иги да билген специалистте болганын, сынуану да кыргыз-мамиле, аладан кеплени юйреткенди. «Аш узашуучула Киштикланы Аэлита бла Гелестанкланы Азизат, мукаждан устаз Татьяна Диданова, сикмюлу тургагы юйреткен Теммоланы Зулкярней, кружкочланы башчысы Тейпеланы Халимат, кичи классыны устазы Асанланы Ауура, тамата классда иш сурат ишлеудуу бла технологодан юйреткенле Шауаланы Лариса, Татьяна Зинченко, Фатима Гудзокова, Асият Эржибова, Милана Петичева, Елена Дзамбокова тухтам ишлерин бет жарыккыла» – дейди бирини аңгылау, боюнарына алгын жумушларын тынгылы толгунан адамла ишлейдиле. Алары бир-бирлери сабийлени окуутууда эмда юйретиду

Адабият

«Китап адамны ич дунясын кыурайды»

Бюгон газетни редакциясыны кюнагы филологин илмуланы кандидаты Жаболаны Ахматны кызы Ализадеди.

– Ализаде, юйорюню юсюндөн айтып, газет окуучулары шгыарге эгесин эди?
– Акь-Сууда тугунам, малкыр халкь кыгюнчюкчодкен кыайтканлай. Анда 15-чи номери школда окутунам. Бюгон да сыйон эсперичюномон ол кезуину. Терен билимди адам, илму бла да юйрөшгөн, ана тилибозде биринчи фразеология биринчи бир кыгуула башка китаны да автору Жарашуулары-Чыгыклары Зайнаф Коналиева директор эди школда. Физикадан да аламат устаз Ирина Сергеевна Бабанко окутуанды. Сора Барыбоз да сый берген Жаболаны Борис Даутович эм башкала. Бюгон алай саргыш этеме, аланы кыайсы да улпу, кыайсыбыз жараган иш этгендиле – неча махатулу адам окугундыла ала ны колларынды! Школдан сора Кыабарты-Малкыр кырал университетде орус тили бла литература бөлүмю бошаганма. Аспиратурда, арда психологга да окуганма.

Диле сөлөни тюз жазарга, жазылууга, көрүп тургабыз бюгон кыяллы халалта этгендерин билимди адамла окуна кыагыда. Китаны кыагы хайыр – тюз сөйлөшүргө, айтырышыгы тап алганышымлы кыурагы, саргыш этерге юйретеди. Сора, билимгени көнөргө, жашуу сынаулауда тугунан сорууга кыагыла да болмаганма. Аруу, топ сөйлөшүргө, окумайды китап окуу. Ол интеллектуалды.

огөсө авторла, артыккы билимди болганыларын черте, сөз ючюн, позле назмуларында, келгеге аңгылашмаган сөзлө кыошсалары тюз сунас?
– Жазуучу аңгылашымлы тил бла жазса игиди деп, алай кыарайма. Болсада кеп торлю жазуу, сөйлөшү төрө, лексика байлык барды дундия. Малкыр адабиятка жангы зат кийрбездесе, ол аманымыз да? Сөз ючюн, малкыр поэзияга верлбип халда назму жазууну Созайланы Ахмат кийргенди. Энди ол келпеге төрөли болуп турды. Сорууга кыагы, бир жангы бла аяк сөздө, кыара сөздөмди ол аңгылашмаган затыны аңгылауга итисенди, аны бла алай алтам этесем. Адабият аданы уытырга, мыйсыын ишлетирге, саргышталдырырга, таукул этерге керекди. Совет кезинде социалст реализмин баш жерге салгандыла. Ол заманын илзими болуп эди. Жашуу алга барды, бусугагда кийирле турган жангылыккыла да бошдан болмазла.

– Кимге да аланы окуруга керекди деп, кыайсы авторну чыгармаларын айтырга болуусу?
– Замандан арха кыалай, билимди болуп ючюн, бусугагда да окугунанлай турама. Не заманда да жангылыклары кеткенде чыгырла болуудула. Ахмат да, бек алгач ким да классиканы билгире керекди. Сөз ючюн, орус адабиятта Александр Пушкин, Михаил Лермонтов, Антон Чехов, Федор Достоевский, дегенча. Тыш авторлары алганды а: Гомерни «Одиссея», «Итака», Шекспирни «Гамлет», «Король Лир», «Кто был Дюльетта» деген чыгармалары... Окур зат келпю. Заман бла итингу табылсынды ансы. Дагызда этген сайланы аданы жыл саанына кере да болары.

– Бюгон сени кыюлун узалгы жерде не китала турдула?
– Окуйт тургубан Филлип Зимбардон психологиядан «Застенчивость. Как ее побороть и приобрести уверенность в себе» деген кытабы. Анда кеп жангы зат ачама адам сезимлени кыурауларыны юсюндөн. Кючкочланы Хурканы «Онтологический метод как ядро этнополитики» деген илму иши да аллымдады. Аланы кыалам бла окуйма. Алда окугунан киталарымы кыайта туруучуна: Бу конюледе Алим Кашкович эспергербиз. Аны кыайтары окуйма. Сора Олжас Сулейменовну «Аз и Я» кытабы, бир кыуум сезлук да, он санда Милорадовичникке да, аллымдарында.

– Уруну жолугуу кыайда башлаганса?
– Диплом ишимин Нина Араманова бла башлап, Фредиланы Тамара Емельяновнага этгемме. Бошаган а Кючкочланы Зухра Ахматованын кюлунда этгемме. Темасы а «Особенности художественной антропологии. Кейсна Кувлева на материале поэзии» – Жашуу торленгенди. Бюгон китап окуугу хайры бармыды? Бар эсе, недерди?

– Аны хайыры не заманда да барды. Биринчиден, келеринг окууна юйрөнгөнүмдө. Бюгонда анга кыушумдул эталгандыла бизни адамларыбыз деп айтталыкмы?
– Айтталыкмы. Бюгонда тамата туюно юсюндөн. Кишини да кыайтармай, кеси жүрөккери бла өтюрюк, ачунуу, кыууанын да сыйындары илгендиле ала жазуучуна.

– Сени ююмуга кере, окугунан зат аңгылашымлы болуугамы керекди

Ушаккы МУСЫКАЛДЫ Сакнат барганды.

Теммоланы Зулкярней окуучуну юйреткен кезинде.

жылланы ичинде бизни кеп затка юйреткендиле, ол санда кылдан усталыккыла да. Биз, кызыла, эшиу эшерге, кийим тигерге, бирчеге, кыагытланды, башка затпадан колле этерге юйрөнгөн элек, жашла агач усталыккыла хунеринин ачыккылагандыла. Дагызда мында арабыздан жырларга, төпсөргө, сурат ишлерге фахмулары болгана да

Теммоланы Зулкярней окуучуну юйреткен кезинде.

Хар байрым кюн ингириликде юйге алып кетбиз. Эки кюн ючюдөн чыдадык, артка кыайтырга бек ашыгадык. Башкага да алай айтырыклары бир ишегим жокуду», – дегенди ана.
«Иглелден да иги школ! Мында ишгенлиги барысына да жүрөк ыразылыгымы билдиремме, сау болсунла. Хар бирине да тухтам ишлеринде жетшим тежойе! Мында кеп затка юйрөнгөнме, кеню билгемме. Биринчи классдан башлап окугунанма. Саулугум да аламатды, спорт бла күрөшөмө. Тюзюн айтсам, тенгитерим, нөгөрлерим бла бирге мектепни онбир классы мында окууп чыгарга бек сюерик эдим», – дейди шолкуну буйыл бошарыкы Маринана.
«Аш-суу да татылуу эмда татымлыды, мында турган

ХОПЛАНЫ Марзият.

Устала

Жогуун бар этген, барын бал этген

Ашарыккыны бал татылуу этип биширген устала халкыны аузунда айттылганай турдула. Бу халпарыбозда алай бир адамны юсюндөди. Ол Кенделен элден Атырзаланы Зайнафды, Тебердиланы Магомедни Уста бозаыладан бирди. Кеп болмай анга кюнаккыга барган эдим.

Кенделен башында Суу келген кюлну кыатында улпу айру юйде жашайды ол. Асудт заманга барган эдим алгагы. Бир жашауу тишире, мал орундан чыгып келип, бет жарыккы төбөдү.
Бусугагда төрт ийнеки саууп, кызын тазалап, алпарына аш салып келеме, – дейди Зайнаф, жумушкы ышара. Сора юйге чакырады. Аш отууда олтуруп, аны бла ушак этбиз. Айтса, мен да тынчтай, ардада сорума береме. Алай бла саргат заман ушак этдик. Зайнаф жашуу жолуну юсюндөн да кеп халар айтды.

Ол 1943 жылда Чылмас элде турганды. Кенгончюкчодкен кыайткандай сора, Пашкугада аты койгон жаш турганды. Арда а у Кенделенден Атырзаланы Алим бла юйордн кзуардыла. Биланы эки жашлары, эки кызылары болады: Алик, Амин, Жаннетчан бла Халимат.

Жыла оза, сабийле не боз бардыла. Билмел, сумнай турганнай кыралда улпу торлениле башаландыла. Халкыны кбюосо ишленен колхозла, совхозла башка кыралды предпрятияла чачыладыла. Иш жоку, айтлык жоку, кыайын заманды.
– Кыайын замандында деп, кюпланы бошлап кююрга жарамай эди, – дейди Зайнаф чыгарыбызда.
– Алга Кыарачандан буюула алып келбиз. Аланы өсдорюп сатып баргайбыз, – дейди тишире, ол жылланы өсгөрө.
Зайнаф сабийилден ише юйрөнгөн эди. Бир иштен артка турмаганды. Маллага кырап, юй, башка жумушланы да бошагандан сора, боз заман барды деп, дагызда боза башыноон кюлга алды. Аны ау анга анысыны этченин тудугу Исмайл айттыла: «Ол аламат миллет хазнабы унутуп барды. Аны башласан, бек иш иш этерик эдин», – деп.
Зайнафны да бозадан калары боза эди. Анасы боза биширгенде, анга болуша турганды. Дагызда элде Текуланы Патиматка, Эзденеланы Аминатка барып, алга да соруп, боза биширууну жашырынлыккыла берип билди.
Андан сора арда, зынткы, нарток,

тамандан оюонде тургура керекди: кыянан тебирегиле, кыалакыны кюлдөн көтөрмө, булгап, тюбюне, жынына кыатырмай биширчима.
Биширгенден сора ана салат да кыошуудула. Аны да тынчтай халжырларга керек. Бундай, нарток бюртюккени жибитип, жылы жерге жарыга. Юйө-төрт кюндөн ол чирчик этип тибирсе, аны куурагыккытып, кюл тирмен бла тартадыла. Сора биширчиги боза олура, анга кыошудула. Кыалай бир боза неча салат кыошуулугун а уста кеси биледи.
Бозаны кыазандан алгандан сора, жылы суу бла кыазаны жуудула. Аны да тегон кыймайдыла. Ол да аламат сууан болды. Анга ау боза гүмүл дейдиле. Алайды да бозаны бир тамчыны да зырысна кетмедиле. Башында айтканыбызда, боза халкыбызда эртенден келген суусалды. Арк кезуге дари аны эте билмеген хазна тулу тишируу жоку эди. Акылыбызкы боза тебиреген кызылды да юйреткендиле. Бу кууру ичи болуп кыалай, аны дарманлыккы да барды. Сэз ючюн, кеп мирзюнуо бирге кыошуп биширген боза кеп ауруудан сакталар деп чыгардыла.
Боза – Не ишини башласан, анга кеп салып бардырыгы керекди, – дейди дагында Зайнаф. – Алай болмаса, ишини барлыккы туюлдуу. Бозаны бир аз артык биширсен, одан алгартык алып кыюйдан, татыу буюмлай кыалайды. Аны ючюн аны биширген

бла бушто ашпак кетселе, ол бз тухта эди. Шёндю ау бозаны хазна кюмюго болмадыкы. Ким биледи, мирзю торленген элден.
Зайнафны бозасын жаратып, аны жатууну кюрюге сыйгенле келдило. Кюнюге кыууам заказ келеди, энчи инсанандан башлап улпу аш юйлеге дери. Арк кезуге уа Москвадан онго заказ келеди.
– Не ишини башласан, анга кеп салып бардырыгы керекди, – дейди дагында Зайнаф. – Алай болмаса, ишини барлыккы туюлдуу. Бозаны бир аз артык биширсен, одан алгартык алып кыюйдан, татыу буюмлай кыалайды. Аны ючюн аны биширген

заманда оюонде тургура керекди: кыянан тебирегиле, кыалакыны кюлдөн көтөрмө, булгап, тюбюне, жынына кыатырмай биширчима.
Биширгенден сора ана салат да кыошуудула. Аны да тынчтай халжырларга керек. Бундай, нарток бюртюккени жибитип, жылы жерге жарыга. Юйө-төрт кюндөн ол чирчик этип тибирсе, аны куурагыккытып, кюл тирмен бла тартадыла. Сора биширчиги боза олура, анга кыошудула. Кыалай бир боза неча салат кыошуулугун а уста кеси биледи.
Бозаны кыазандан алгандан сора, жылы суу бла кыазаны жуудула. Аны да тегон кыймайдыла. Ол да аламат сууан болды. Анга ау боза гүмүл дейдиле. Алайды да бозаны бир тамчыны да зырысна кетмедиле. Башында айтканыбызда, боза халкыбызда эртенден келген суусалды. Арк кезуге дари аны эте билмеген хазна тулу тишируу жоку эди. Акылыбызкы боза тебиреген кызылды да юйреткендиле. Бу кууру ичи болуп кыалай, аны дарманлыккы да барды. Сэз ючюн, кеп мирзюнуо бирге кыошуп биширген боза кеп ауруудан сакталар деп чыгардыла.
Боза – Не ишини башласан, анга кеп салып бардырыгы керекди, – дейди дагында Зайнаф. – Алай болмаса, ишини барлыккы туюлдуу. Бозаны бир аз артык биширсен, одан алгартык алып кыюйдан, татыу буюмлай кыалайды. Аны ючюн аны биширген

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Хунериле

Инсанлагга эс тапдырады

Хибйяланы Зулфия КьМККУ-н медицина факультетини «Стomatология» бөлүмүнө 2008 жылда бошаганды. Гернеже мектепни айырмай тауусхан кызга бийик билим алган кыянын туюл эди. Бюгонюкде Зулфия ош сабийни анасыды, адамланы тиширине багып, он тапдырады. Ол республиканы Саулук сактыуу министрствосууну Гериатрия арасында ишлейди. Кеп торлоу конференциялагы, семинарлагга кыатышып, билимин өсдорленгиле турды.

Суратны МАМАЙЛАНЫ Алий алганды.

Гинтиуле

Бурункуулу кызычыккыга не болган эди?

Алан археология културтаны (VI-VII өмүрлө) казаво элти тирисинде орналган комплексиенде 2024 жылда кыз сабийни сюекерин тапкан эди. Специалистте аны бек сюекерини торленгендерин эсперин бөлүп, тиширленди бирин ДНК-тинтиуге алгандыла. Анда 1400 жыл мында алгач жашаган сабийни бек сюегин тонгуу бетте ушактан Erysiptrothrix thysiotropheae бактерия табылганы ачыккыланганы. Сабий аны кыайын торлюосу бла ауруганы тохтандырылганды. Алимлени оюмларына бер, анга 10-11 жыл бола эди эм ол 574-668 жылда

жашаганын. Алгандан палеонтологлора аны өлкө ауруудан өлгөн сумандалды. Алай сюекерине бла илгерилден болган торлениле ол сылтау бла угый, Erysiptrothrix thysiotropheae бактерия бла байланы болганы тохтандырылганды. Россели алимлени бюгонюно ауруулары торлениле ушачу аурууну тинтуу жаны кылау биринчи сынамалары эди. Ауруу, кыайын өтмөсө да, адамны сюекерине бла терисине уа зарар салыр ючюн кюймайды, деп чертедиле генетикле.

ТАПКАСХАНЛАНЫ Аминат.

